

Saamelaisten kotiseutualueen paliskuntien, Saamelaiskäräjien, Kolttien kyläkokouksen ja Metsähallituksen välinen sopimus saamelaisten

kotiseutualueella noudatettavista metsänkäsittelyohjeista ja toimintatavoista sekä tarkemmasta paikallisesta sopimisesta.

Yleistä

Metsähallituksen metsien käsittelyä määrää ja ohjaa voimassa oleva lainsäädäntö (mm. ML, LsL, PhL, MhL), Metsähallituksen metsätalouden ympäristöopas (2011), luonnonvarasuunnitelmat, metsäsertifioinnin (PEFC 2009) kriteerit ja muu ulkoinen ja talon sisäinen ohjeistus. Ohjeistuksen noudattamista valvotaan sisäisin ja ulkoisin auditoinnein. Metsäkeskus valvoo metsälain noudattamista. Metsähallitus tuo esiin metsälain valvonnan yhteydessä poronhoitolain vaatimukset.

Porotalousyhteistyö on kuvattu ympäristöoppaassa (kohta 5.1) ja alueellisissa luonnonvarasuunnitelmissa. Luonnonvarasuunnitteluun osallistuvat paliskunnat ja muut porotalousorganisaatiot yhteistyöryhmän jäseninä ja/tai lausunnonantajina.

Sopimuksen tavoitteena on ohjeistaa yhteistyötä ja menettelytapoja siten, että toimimalla Metsähallituksen sopimuksessa (kohdassa 2.1.) mainittujen metsänkäsittelyohjeiden ja tämän sopimuksen mukaisesti Metsähallituksen toiminta täyttää mahdollisimman hyvin Metsähallituslain ja Poronhoitolain (14.9.1990/848) vaatimukset saamelaisten kotiseutualueella tässä sopimuksessa mainittujen asioiden osalta.

Saamelaisten kotiseutualueen paliskunnat, Saamelaiskäräjät, Kolttien kyläkokous ja Metsähallitus sopivat tällä asiakirjalla seuraavaa:

1. SOPIMUS NEUVOTTELUMENETTELYISTÄ

1.1. Saamelaisten kotiseutualueen vuosittaiset kokoukset

Metsähallitus kutsuu vuosittain saamelaisalueen paliskunnat neuvotteluun, jossa:

- käydään palautekeskustelu menneen vuoden toiminnasta ja yhteistyöstä.
- käsitellään Metsähallituksen eri toimintojen ajankohtaiset, poronhoitoa koskevat asiat (Liite 1) ja sovitaan tarvittavat paikalliset menettelytavat yhteensovittamisessa.
- sovitaan siitä, miten muu kuin kohdassa 1.2. sovittava yhteistyö hoidetaan paliskunnittain.
- näihin neuvotteluihin kutsutaan myös Paliskuntain yhdistyksen, Saamelaiskäräjien ja kolttien kyläkokouksen edustaja.

1.2. Metsätalous ja paliskunta

Metsähallituksen metsätalous kutsuu vuosittain koolle paliskuntaneuvottelut ja sopii muusta

yhteydenpidosta, jolla varmistetaan paliskunnan tietoisuus Metsähallituksen tulevista toimenpiteistä.

Neuvotteluissa käsitellään metsätalouden ja poronhoidon yhteensovittamisasiat (Liite 2). Tarvittaessa voidaan kutsua neuvotteluun eri tulostointien edustajia, jolloin neuvottelussa voidaan käsitellä myös ennalta sovittuja muita asioita.

Esiteltävä materiaali toimitetaan paliskunnalle tutustuttavaksi etukäteen. Paliskunta informoi Metsähallitusta etukäteen asioista, jotka vaativat valmistelua ennen paliskuntapalaveria.

Kaikista niistä tulevista hakkuista, maankäsittelyistä ja uusien teiden rakentamisesta, jotka tulevat tietoon vuosittaisen neuvottelun jälkeen, Metsähallitus toimittaa paliskunnan poroisännälle vastaavasti kartat selityksineen.

Vuotuisissa paliskuntaneuvotteluissa tai tarpeen mukaan käydään läpi paliskunnan aitapaikkojen, siulojen, porojen aitoihin kuljetussuuntien tai pysyvien ruokintapaikkojen sekä tärkeiden loppo- ja jäkäläalueiden muutokset ja muutostarpeet.

Neuvottelusta tehdään aina muistio, joka vahvistetaan sopijapuolten allekirjoituksin.

Sopimuspoikkeamat ja tulkintaerimielisyydet tarkastetaan tarvittaessa maastossa, dokumentoidaan, liitetään Metsähallituksen palautejärjestelmään ja toimitetaan tiedoksi Paliskuntain yhdistykseen.

Asioista, joihin ei heti löydetä ratkaisua, sovitaan menettelytavat, miten asia hoidetaan.

Paliskunnan esityksen pohjalta voidaan kirjallisesti sopia keskeisten laidunalueiden hakkuiden siirtämisestä vuodenkierrossa. Erityisestä syystä voidaan kirjallisesti sopia leimikon tai leimikon osan hakkuun siirtämisestä enintään viidellä vuodella.

Jos yhteensovittamisesta ei päästä yhteisymmärrykseen paliskuntatasolla, asia käsitellään, paliskunnan niin esittäessä, Paliskuntain yhdistyksen, paliskunnan ja Metsähallituksen kesken. Vaihtoehtoisesti asia voidaan paliskunnan esityksestä käsitellä neuvottelussa paliskunnan, Metsähallituksen, saamelaiskäräjien ja koltta-alueella koltaneuvoston kesken. Asioita voidaan käsitellä myös neuvotteluissa, joihin osapuolet kutsuvat muita haluamiaan tahoja.

Jos paliskunta kirjallisesti ilmoittaa, että neuvottelua ei tarvitse pitää, Metsähallitus toimittaa paliskunnan poroisännälle kartat selityksineen tulevista hakkuista, maankäsittelyistä, ojituksista ja uusien teiden rakentamisesta. Paliskunta ja Metsähallitus voivat myös kirjallisesti määrääjäksi sopia, että karttoja ja muita materiaaleja ei tarvitse lähettää.

2. METSÄHALLITUKSEN TOIMINNAN JA PORONHOIDON YHTEENSOVITTAMINEN

2.1. Poronhoidon edellytysten huomiointi metsän käsittelyssä

- Inarin metsäpaliskuntien ja Metsähallituksen väliset paliskunnittaiset sopimukset metsänkäsittelystä ja hakkuurajoituksista 20 vuoden (Nellim osin 10 vuoden) ajaksi ovat perusta toiminnalle ko. paliskuntien alueella.
- Saamelaisten kotiseutualueella toimitaan lisäksi Metsähallituksen metsätalouden ympäristöoppaan kappaleen 5.2. (Saamelaiskulttuuri) mukaisesti.

- Metsähallituksen ja paliskunnan yhteisesti karttoihin merkitsemien porotalouden talvi- ja kevätlaitumien Uäkälikkö- ja loppoalueet), vasonta- ja toiminta-alueiden (esim. aita-, ruokinta ja kuljetusalueet) metsien hakkuista ja niitä koskevista rajoituksista sovitaan paliskuntaneuvotteluissa.
- Paliskunnan toiminta-alueet päivitetään paliskuntaneuvotteluissa.
- Maanmuokkausta ei tehdä jäkälämailla(karukko- ja kuivilla kankailla sekä erikseen sovittavilla kuivahkojen kankaiden jäkäläkoilla) tai sellaisilla laidunalueilla, joilla maanmuokkaus ei metsälain edellyttämän metsänuudistamisajan kannalta ole välttämätöntä. Muualla käytetään keveimpiä mahdollisia menetelmiä.
- Kohteella missä hakkuun jälkeen uudistuminen on mahdollista ilman maanmuokkausta, pyritään siirtämään maanmuokkausta mahdollisimman lähelle lain sallimaa takarajaa.
- Uudistusalan raivauksessa ja taimikon hoidossa tavoitellaan mahdollisimman lyhyttä kantopituutta.
- Toiminta-alueiden maankäsittelystä sovitaan työkohteittain.
- Mikäli töiden suorittaminen edellyttää muutoksia poroaitojen rakenteisiin (esim. aukko poroaitaan) tehdään aina etukäteen maastokatselmus. Jos metsätalouden toiminta sijoittuu poronhoidon aita-alueille, tehdään tarvittaessa maastokatselmus ennen töiden aloittamista.
- Paliskunnan tekemät hakkuu- energiapuunkorjuu- ja taimikonhoitoesitykset Metsähallitus pyrkii sisällyttämään työohjelmiinsä.
- Kiinteiden raja-aitojen ja laidunkiertoaitojen viereen jätetään mönkijäkulkua helpottava muokkaamaton vyöhyke. Vyöhykkeen leveys sovitaan paliskuntaneuvottelussa.
- Työohjeessa on varoitettava kiinteistä poroaidoista. Aitavahingosta on ilmoitettava heti paliskunnalle ja rajaesteaidan ollessa kyseessä Paliskuntain yhdistyksen aitatyönjohtajalle ja lisäksi paliskunnan poroisännälle.
- Metsien hakkuista ja maan käsittelystä valtakunnan rajaesteaidan ja raja-aukon välisellä alueella Venäjän vastaisella rajalla tulee ilmoittaa paliskunnan lisäksi Paliskuntain yhdistyksen aitatyönjohtajalle.
- Valtakunnan rajaporoesteaitaan ei saa tehdä aukkoja siitä etukäteen sopimatta. Hakkuiden yhteydessä siemenpuita ei tule jättää aitavarteen siten, että ne kaatuessaan rikkovat aita.

2.2. Metsähallituksen ja paliskuntien toiminnasta ilmoittaminen

2.2.1. Metsähallitus

Paliskuntapalaveria varten Metsähallitus toimittaa paliskunnan poroisännälle kartat selityksineen (kartta, hakkuutavat, maanmuokkaustavat, suunniteltu aikataulu ja alueen koko, suunnittelijan yhteystiedot) tulevista hakkuista, maankäsittelyistä ja uusien teiden rakentamisesta.

Kaikista niistä tulevista hakkuista, maankäsittelyistä ja uusien teiden rakentamisesta, jotka tulevat tietoon vuosittaisen neuvottelun jälkeen, Metsähallitus toimittaa paliskunnan poroisännälle vastaavasti kartat selityksineen.

2.2.2. Paliskunta

Paliskunta toimittaa pyydettyä Metsähallitukselle tietoja porotalouden toiminta-alueista, kokoamisajatauluista, yms. Metsähallitus huomioi ko. tiedot toiminnassaan ja voi tiedottaa niistä muille metsien käyttäjille omien järjestelmiensä kautta.

2.3. Toiminnan yhteinen kehittäminen

Metsähallitus ja paliskunnat pyrkivät yhdessä kehittämään toimintojaan elinkeinojen hyväksyttävyyden säilyttämiseksi. Kyseeseen tulee mm. metsänhoito- ja puunkorjuumenetelmät, poroaitojen merkkaukset ja portit, käytöstä poistettujen rakenteiden poisto sekä muille metsien käyttäjille tiedottaminen. Paliskunnat ja Metsähallitus pyrkivät kehittämään yhteistyötä mm. metsästäjäjärjestöjen kanssa aitojen riistaturvallisuuden parantamisessa ja muissa kehityshankkeissa.

Molempia kiinnostavista tutkimus-, selvitys- ja kehityshankkeista informoidaan puolin ja toisin.

Metsähallitus neuvottelee paliskunnan poroisännän kanssa, jos paliskunnan alueelle suunnitellaan merkittävää uutta maankäyttöön vaikuttavaa toimintaa.

3. Haaskat

Poronhoitoalueella ei myönnetä haaskalupia matkailu- ja luontokuvaustarkoituksiin. Petojen ekologiaan liittyen tutkimus-, selvitys- ja suojelutarkoituksia varten voidaan myöntää määräaikaista (enintään 3 v) lupia.

Ennen tutkimus-, selvitys- tai suojelutarkoituksiin haettujen lupien myöntämistä Metsähallitus neuvottelee asianosaisten paliskuntien poroisäntien kanssa.

4. Maankäyttö

4.1 Maan myynti, vuokraus ja vaihto sekä käyttöoikeussopimukset

Erityisellä poronhoitoalueella Metsähallitus myy, vuokraa tai vaihtaa maata pääsääntöisesti vain asemakaava- tai ranta-asemakaava-alueilta tai yleiskaavassa ilman yksityiskohtaisen kaavan laatimisvelvollisuutta suoraan rakennuspaikoiksi tai erityiseen käyttöön osoitetuista paikoista.

Kaavoittamattomilta alueilta maata myydään, vaihdetaan tai vuokrataan vain erityisen painavista syistä. Metsähallituksen tulee pyytää paliskunnalta etukäteen kirjallinen lausunto muista kuin kaavoitetun rakennusmaan luovutuksista.

Paliskunnalta pyydetään etukäteen lausunto tai paliskunnan pyytäessä neuvotellaan kaikista kaava-alueiden ulkopuolelle suunnitelluista rakennuslupaa vaativista rakennushankkeista sekä matkailuyrittäjien reiteistä. Neuvotteluvelvollisuus koskee myös Metsähallituksen omia hankkeita. Matkailu- ja ohjelmalveluyritysten käyttöoikeussopimukset pyritään ohjaamaan samoille reiteille. Erikseen paliskunnan kanssa sovituilla yrittäjäreiteillä ilmoitetaan jokaisesta safarista paliskunnalle erikseen.

Maastoliikennelupiin lisätään teksti porojen tokkarauhan kunnioittamisesta ja niihin liitetään kartat rajoitusalueista.

Maan luovutuksissa luovutuskirjaan tehdään merkintä alueen sijaitsemisesta poronhoitoalueella ja että maanomistajalla tai vuokramiehellä ei ole oikeutta saada korvausta porojen aiheuttamista

vahingoista (PhL2§).

Metsähallitus ei pane erityisellä poronhoitoalueella vireille rakennusmaan kaavoitusta sellaisilla porotalouden kannalta keskeisillä alueilla, jotka eivät liity ennestään rakennettuihin alueisiin. Jos kuitenkin jo alueella oleva maankäyttö edellyttäisi asemakaavoitusta, on ennen sen laatimista sovittava asiasta paliskunnan kanssa.

Suojelualueilta hankittavien yksityismaiden vaihtomaiksi kaavoittamatonta maata luovutetaan erityisellä poronhoitoalueella vain tämän alueen sisällä tapahtuvissa vaihdoissa.

Maan luovuttamista koskevat rajoitukset eivät koske lyhytaikaista vuokraamista tilapäiseen käyttöön, eikä nk. vanhoja vuokra-alueita koskevien vuokrasopimusten uusimista tai vanhojen vuokratonttien myyntiä jos niiden käyttötarkoitus ei oleellisesti muutu vuokrasopimusten uusimisen tai myymisen myötä. Mikäli vanhojen vuokra-alueiden tai vuokratonttien käyttötarkoitus muuttuisi oleellisesti vuokrasopimusten uusimisen tai myymisen myötä, tulee Metsähallituksen pyytää alueen paliskunnalta asiasta lausunto ennen vuokrasopimusten uusimista tai myymistä.

Yhdyskuntatekninen rakentaminen (vesijohdot, viemärit yms.) ei edellytä lausunto- tai neuvottelumenettelyä.

Merkittävistä uusista maa-ainesten ottoalueista päätettäessä neuvotellaan etukäteen paliskunnan poroisännän kanssa.

Malminetsinnän maanomistajan suostumuksia ei myönnetä saamelaisten kotiseutualueelle.

Suurten sähkölinjojen (110 kV: n ja suuremmat) käyttöoikeussopimuksista neuvotellaan etukäteen paliskunnan kanssa.

Lunastustoimituksissa vastuullinen taho kuuluttaa ja on yhteydessä paliskuntiin.

Metsähallitus pyrkii toiminnassaan siihen, että Metsähallituksen teiden lisäksi myös ne osakastiet, joissa Metsähallitus on osakkaana, ovat paliskuntien vapaassa käytössä.

5. Turvetuotanto- ja tuulivoima-alueet

Turpeen nostoon ja tuulivoimatuotantoon soveltuvien alueiden vuokrauksissa ja myynneissä Metsähallitus neuvottelee paliskunnan kanssa vireillä olevasta asiasta. Turvetuotannon osalta Metsähallitus edellyttää ostajalta ennen sopimuksen tekoa suunnitelmaa turvetuotantoalueen jälkikäytöstä ja sopimuksen teon jälkeen hankittavaa ympäristöviranomaisen lupaa. Paliskunta valvoo etunsa mahdollisen kaava- tai ympäristölupaprosessin kautta.

6. Metsästäys

Metsähallituksen lupametsästäystä koskeva yleisinformaatio on koottu Eräluvafin nettisivustolle. Poronhoitoalueen erityispiirteet ja poronhoitolain määräykset tuodaan sivustolla esille. Ohjeissa korostetaan poronhoidon huomioon ottamista metsästäystilanteissa ja vahinkojen ennaltaehkäisemisessä huomioitavia seikkoja. Sivustan tietosisältö muokataan ja päivitetään yhteistyössä Paliskuntain yhdistyksen edustajien kanssa. Jos Paliskuntain yhdistys haluaa tämän

lisäksi antaa ohjeita poronhoitoalueella metsästämisestä ja muuta tarvittavaa informaatiota, voidaan Paliskuntain yhdistyksen sivut linkittää Eräluvut.fi- sivustolle.

Lupametsästyksen mitoittamisessa huomioidaan alueen poronhoito. Tarvittaessa Metsähallitus ja paliskunta neuvottelevat poronhoidon toiminta-alueita koskevista metsästyksen liittyvistä rajoituksista. Sovitut rajoitukset merkitään metsästyslupakarttoihin.

Metsähallitus myöntää lupia ja tekee sopimuksia koirien harjoittamisesta valtion alueille poronhoitoalueella. Näissä luvissa annetaan metsästyslupien mukana annettavaa informaatiota vastaavat tiedot porotalouden huomioon ottamisesta ko. toiminnassa. Koirakoeluvissa ja -sopimuksissa tilaisuuden järjestäjällä on velvoite selvittää käynnissä olevat poronhoitotyöt lupa-alueilla.

Käytössä olevat, Metsähallituksella tiedossa olevat erotuspaikat on merkitty vähintäänkin pistekohteina metsästyslupakarttoihin. Metsästyksen lupa-alueetietoihin linkitetään Paliskuntain yhdistyksen ja paliskuntien yhteystiedot. Paliskunta tiedottaa erotusaitojen läheisillä metsäautoteillä tai muulla sovitulla tavalla erotusajoja.

Talvikaudelle voidaan antaa lupia pienimuotoisten haaskojen pitämiseen ketunpyyntiä varten.

7. Porojen ruokinta

Metsähallitus ja paliskunnat sopivat yhdessä niistä luonnonsuojelualueiden ja tarvittaessa erämaa-alueiden kohteista, joissa poroja ei tulisi ruokkia.

Metsätalousalueilla porojen ruokinta ei edellytä sopimista ennakoon.

Talven aikana käytössä olevilla ja lähiaikoina käyttöön tulevilla (korjuuohjelma) teillä poroja ei saa ruokkia. Muillekaan teille ei saa viedä kokonaisia heinäpaaleja. Ruokintapaikat siivotaan ja maatumattomat jätteet kuljetetaan pois maastosta vuosittain. Metsäautotielle ruokkimisesta sovitaan tarvittaessa tarkemmin vuosittain paliskuntakohtaisissa neuvotteluissa.

8. Poroaitasopimukset

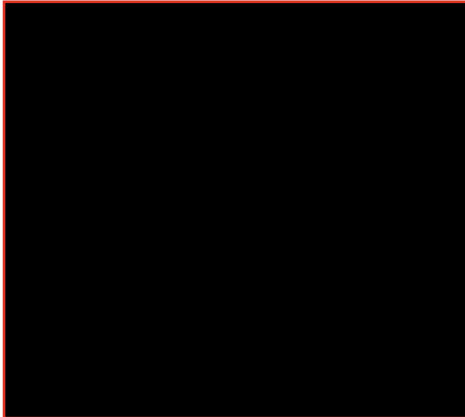
Metsähallitus vuokraa paliskunnalle poroaita- ja porokämppeäalueita paliskunnan tarpeisiin. Vuokrasopimuksen päätyttyä ja paliskunnan ilmoitettua, ettei se tule uusimaan sopimusta, paliskunta siivoaa vuokra-alueen. Metsähallitus, paliskunta ja tarvittaessa (koskee erotuspaikkoja) kunnan ympäristöviranomaisen sopivat kohteen siivoustoimenpiteistä ja pitävät tarvittavat katselmukset, joista laaditaan muistio.

Metsähallitus voi vuokrata yksittäiselle poromiehelle yleiseen käypään hintaan enintään neljän hehtaarin alueen, esim. ruokinta-, ajo- ja teurasporoille. Vuokraus edellyttää paliskunnan puoltavaa lausuntoa. Laajoja aita-alueita vuokrataan vain paliskunnalle.

Käytössä olevista poroaidoista, pois lukien poronhoitolaissa (39 § 1 mom) mainittu tilapäinen poroaita, tehdään aina vuokra- tai käyttöoikeussopimus. Käytöstä poistetut ja sopimuksettomat aidat paliskunta poistaa ja siivoaa alueen.

Uusien poroaitojen sopimusehdoissa sovitaan periaatteet veräjistä ja muista tarvittavista erityisehdoista.

Tämä sopimus on voimassa toistaiseksi ja sen toimivuutta seurataan vuosittain paliskuntien ja Metsähallituksen välisessä neuvottelussa. Sopimuksen sisältöä voidaan kehittää vuotuisissa neuvotteluissa. Kumpikin sopijapuoli voi halutessaan irtisanoa sopimuksen yhden vuoden irtisanomisajalla. Sopimus tulee voimaan kun kaikki allekirjoitukset on saatu siten, että keskeneräiset asiat saatetaan valmiiksi vuoden 2014 loppuun.

Liite 1: Paliskuntaryhmäneuvottelun muistilista

Liite 2: Paliskuntaneuvottelun muistilista

Liite 1: PALISKUNTARYHMÄNEUVOTTELUN MUISTILISTA

Avaus ja tarvittaessa edellisen neuvottelun muistio
Porotalouden asiat
Metsätalouden asiat
Kaavoitus
Maakauppa
Vuokrasopimukset
Kaivosasiat
Turvetuotantoalueet
Tuulivoimatuotantoalueet
Maa-aineksen ottoalueet
Metsästys
Kalastus
Erävalvonta
Maastoliikenneluvat
Neuvottelun muistio

Liite 2. PALISKUNTA NEUVOTTELUN MUISTILISTA

Paliskunta:
Metsähallituksen toimija:
Päivämäärä:
Paikka:
Osallistujat:

Kokouksessa käsiteltäviä asioita:	ei asian käsittely- tarvetta	asia käsitelty/ OK	asia käsitelty huomioitavaa	selitys, huomioitavaa
Avaus				
Edellisen neuvottelun muistio, allek				
Talvihakkuut				
* toteutuneet				
* suunnitelmat				
Muut hakkuut				
* toteutuneet				
* suunnitelmat				
Teiden aukaisu talvella				
Maanmuokkaus				
* toteutuneet				
* suunnitelma				
Kunnostusojitus				
* toteutuneet				
* suunnitelma				
Tienrakennus				
* toteutuneet				
* suunnitelma				
Reitit ja rakenteet				
* toteutuneet				
* suunnittelussa				
Poroaita-alueet ja sopimukset				
Porojen ruokintapaikka-asiat				
Porojen kuljetusreitit				

/f.

Luooo- ja iäkäläalueet				
Plk: hakkuuesitykset				
Plk: taimikonhoitoesitykset				
Plk: energiapuuesitykset				
Muut asiat				
Neuvottelun muistio				
Erimielisiksi jääneet asiat: - Uusi neuvottelu - Neuvottelu pk, MH ja PY - Neuvottelu pk,MH, SaKä				

